

Brüssel, 5.12.2018
COM(2018) 796 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE
(EUROALA TIPPKOHTUMINE), NÕUKOGULE, EUROOPA KESKPANGALE,
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE
KOMITEELE**

Euro rahvusvahelise rolli tugevdamine

1. SISSEJUHATUS: EURO KUI ÜHTSUSE, SUVERÄÄNSUSE JA STABIILSUSE SÜMBOL

Rooma lepingu 60. aastapäeva tähistamiseks 2017. aastal kokku lepitud Rooma deklaratsioonis¹ väljendati vajadust tugevama Euroopa Liidu järele. ELi juhid rõhutasid eelkõige seda, et EL peaks saama tugevamaks tegijaks rahvusvahelisel tasandil. Liit peaks suutma paremini taluda üleilmseid šokke ja vormida üleilmseid sündmusi ning olema paremini valmis täitma oma rahvusvahelisi kohustusi.

President Juncker juhtis oma 2018. septembri kõnes olukorrast liidus tähelepanu euro strateegilisele tähtsusele selles kontekstis ja kutsus üles võtma meetmeid, et võimaldada eurol mängida maailmas oma täit rolli: „*Järgmiseks aastaks peame me ka edasi arendama euro rahvusvahelist rolli. Kõigest kahekümne aasta jooksul pärast kasutuselevõtmist, ja hoolimata meid sel teel saatnud hädakuulutajatest, on eurol juba selja taga rikkalik ajalugu. Euro on maailmas enim kasutatud vääringute hulgas teisel kohal. 60 riiki seovad oma vääringu ühel või teisel moel euroga. Kuid peame tegema veel rohkem selleks, et meie ühisraha saaks rahvusvahelisel areenil täies ulatuses oma rolli täita.*“

Oma kahekümne olemasoluaasta jooksul on euro muutunud Euroopa majandusjõu tähiseks ja Euroopa sümboliks maailmas. 340 miljonit Euroopa Liidu kodanikku kasutab europangatähti ja -münste igapäevaselt euroala 19 riigis. Eurooplaste jaoks on euro üks Euroopa Liidu peamisi sümboleid². Kümme aastat pärast seda, kui maailma raputas finantskriis, on Euroopa majandus- ja rahaliidu ülesehitust oluliselt tugevdatud ja üldsuse toetus eurole on enneolematult suur³. Aja jooksul on muutunud üha nähtavamaks ka eurost saadav praktiline kasu: stabiilsed hinnad, madalamad tehingukulud kodanikele ja ettevõtjatele, läbipaistvamad ja konkurentsipõhisemad turud ning mahukam liidusisene ja rahvusvaheline kaubavahetus. Oma ühisrahaga on Euroopa Liit maailma kõige integreeritum majanduspiirkond, kus valitseb investeeringuid soosiv keskkond.

Euroopa majanduslikus ja rahalises integratsioonis, sh liikumine ühisraha suunas, on üleilmsetel sündmustel alati oma osa olnud. Omaaegsed Euroopa ühenduste riigipead ja valitsusjuhid tegid kõikumiste tõttu 1960ndate lõpu valuutaturgudel nõukogule ettepaneku koostada tihedama rahalise integratsiooni kava. Selle ajal koostatud Werner aruandes,⁴ mis avaldati 1970. aastal, esitati ambitsioonikas majandus- ja rahaliidu moodustamise kava. Werner aruanne põhines eeldusel, et vahetuskurss USA dollariga jääb stabiilseks. Kuid Ameerika Ühendriikide president Nixon otsustas 13. augustil 1971 peatada dollari kullaks konverteeritavuse, kaotades sellega teisest maailmasõjast peale kehtinud fikseeritud vahetuskursi süsteemi.

---

¹ 27 liikmesriigi ning Euroopa Ülemkogu, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni juhtide [Rooma deklaratsioon](#).

² Eurobaromeetri standarduuring nr 89: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/surveyKy/2180>.

³ Eurobaromeetri kiiruuring nr 473: üldine toetus meie ühisrahale on tõusnud tagasi kõrgeimale tasemele. Uusima Eurobaromeetri uuringu kohaselt on 74 % euroala kodanike meelest euro ELile kasuks. https://ec.europa.eu/info/news/eurobarometer-2018-nov-20_et

⁴ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication6142_en.pdf

Siis otsustas Euroopa võtta oma saatuse enda kätte ja luua ühisraha, mis algas vahetuskursimehhanismidega⁵ ja saavutati lõpuks 1. jaanuaril 1999. aastal. Samal ajal määrati kindlaks ühine majandusjuhtimise raamistik, mille kaudu liikmesriigid kooskõlastavad oma poliitikat ja võtavad ühiseid kohustusi.

Alates ajast, mil euro 20 aasta tagasi kasutusele võeti, on see olnud tähtsuset teine rahvusvaheline vääring:

- **turvalise väärtuse hoidjana** moodustab euro umbes 20 % välismaiste keskpankade rahvusvahelistest reservidest;
- ettevõtted ja välisriikide valitsused kasutavad eurot **võlakirjade emiteerimisel**. 2017. aasta lõpuks oli rohkem kui 20 % rahvusvahelistel turgudel emiteeritud võlakirjadest nomineeritud eurodes;
- eurost on saanud **rahvusvahelistes maksetes** laialdaselt kasutatav vääring. 2017. aastal esitati umbes 36 % rahvusvaheliste tehingute väärtuse puhul arved eurodes või toimus arveldamine eurodes, umbes 40 % puhul USA dollarites;
- **umbes 60 maailma riiki⁶ kas kasutab eurot, kavatseb selle kasutusele võtta või on sidunud sellega oma vääringu**. Euro on põhiline võrdlusvaluuta enamiku Euroopa Majanduspiirkonna riikide, samuti väiksemate Euroopa naabruses asuvate riikide ning Aafrika CFA⁷ tsooni (14 riiki) jaoks. Euro kasutuselevõtmine täiendavates Euroopa Liidu liikmesriikides, mis on aluslepingus sätestatud kohustus (v.a Taani ja Ühendkuningriigi puhul), aitab ühisraha tähtsust veelgi suurendada.

Kuid euro rahvusvaheline kasutamine ei ole veel naasnud kriisieelsele tasemele⁸. Näiteks saavutas eurodes nomineeritud välisriikide võlakirjade emissiooni maht kriisi eel (2007) tipptaseme 40 %, kuid praegu on see näitaja veidi üle 20 % ehk sama mis 1999. aastal.

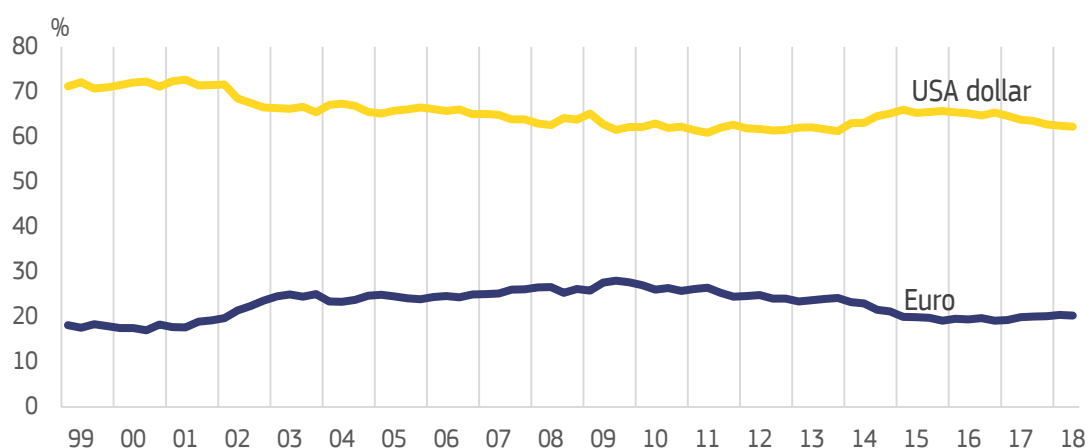
⁵ Vt euro ajalugu (sh valuutakoridor ehk „madu tunnelis“ ja vahetuskursimehhanism ERM): https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/euro/history-euro/history-euro_en.

⁶ Sh sõltuvad territooriumid.

⁷ CFA frank on kahe vääringu nimetus, mida kasutatakse osas Lääne- ja Kesk-Aafrika riikides ning mis on tagatud Prantsusmaa riigikassa poolt ja seotud euroga.

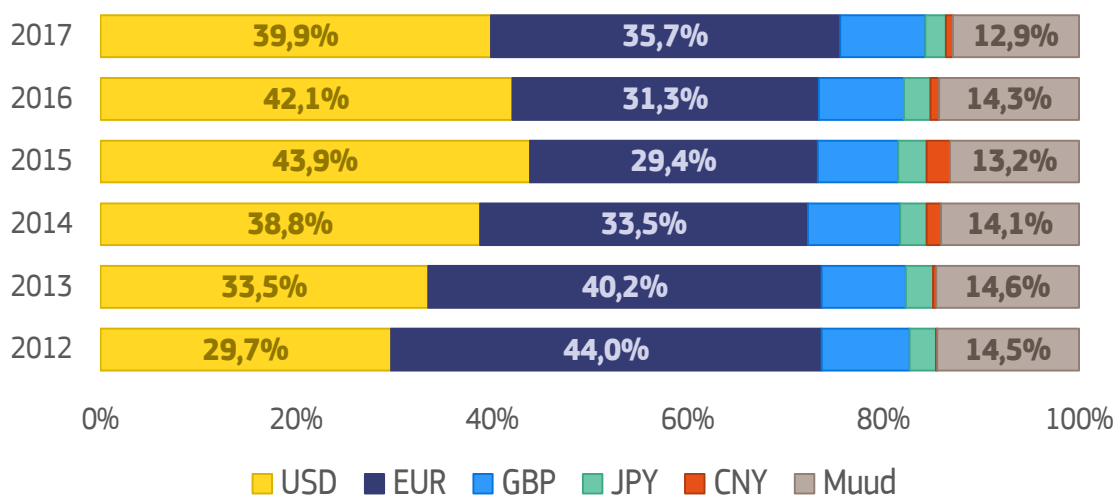
⁸ Euroopa Keskpank – The international role of the euro, juuni 2018.
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/ire/ecb.ire201806.en.pdf>

Graafik 1. Üleilmsete valuutareservide vääringuline koostis

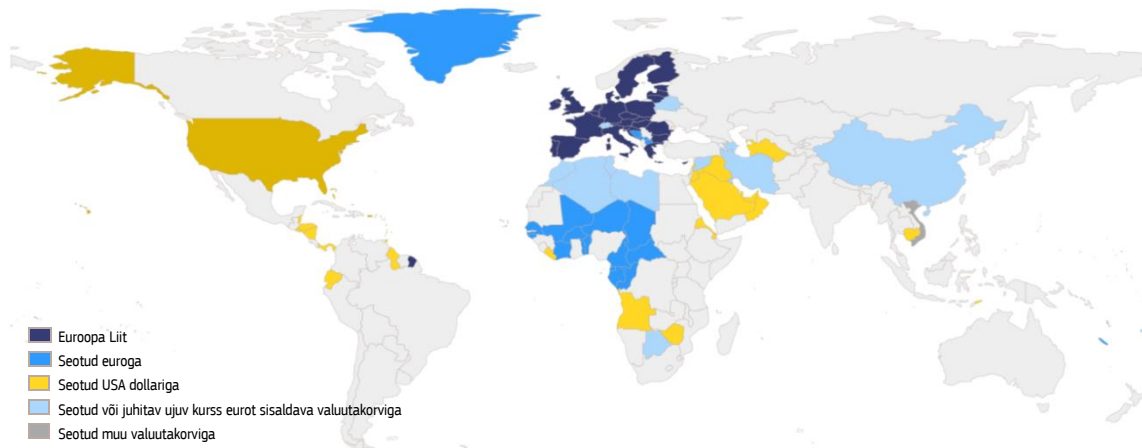
Allikas: komisjoni arvutused, mis põhinevad IMFi andmetel.

Graafik 2. Üleilmsete maksete vääringuline koostis

Allikas: SWIFT

Graafik 3. Riigid, kes kasutavad eurot või on sidunud sellega oma vääringu

Allikas: IMFi ja EKP andmed.

Euroopa on võtnud kriisi järel sihikindlaid meetmeid selleks, et euro kaitseks üha enam Euroopa majandust ja suurendaks selle mõjuvõimu. Komisjon koostas majandus- ja rahaliidu süvendamise tegevuskava,⁹ toetudes nägemusele, mis esitati 2015. aasta juuni [viie juhi aruandes](#)¹⁰ ning mida arendati edasi 2017. aasta kevadel avaldatud aruteludokumentides [majandus- ja rahaliidu süvendamise kohta](#)¹¹ ja [ELi rahanduse tuleviku kohta](#)¹². Euro rahvusvahelise rolli tugevdamine on selle viimase nelja aasta jooksul välja töötatud üldise tegevuskava loogiline jätk ja uus siht. See väljakutse ei ole iseenesest uus. Euro rahvusvahelist rolli on arutatud selle loomisest peale, kuid ei ole veel olnud sobivat hetke selle arendamiseks.

Euroopa majandus- ja rahaliidu edasise tugevnemise toel saab arendada edasi euro üleilmset rolli ja võimaldada sellel saavutada oma täielik potentsiaal, mis on proportsionaalne euroala poliitilise, majandusliku ja rahandusliku kaaluga. Kodanike, ettevõtjate ja kogu maailma turgude otsus teatavat vääringut kasutada ei ole staatiline ning põhineb ajalool, likviidsuskaalutlustel ja poliitilistel valikutel. Üksikute vääringute rahvusvaheline roll on sajanditega muutunud. USA dollarist sai üleilmne põhivääring tänu Ameerika Ühendriikide majandusjõule, arenenud finantsüsteemile ja stabiilsusele alles teise maailmasõja järel.

Hiljutised üleilmsed suundumused ja uute majandusjõudude ilmumine koos uute tehnoloogiate väljatöötamisega toetavad potentsiaalset nihet mitme globaalse vääringuga mitmekesisema ja mitmepolaarse süsteemi poole. Näiteks, kuigi Hiina renminbi ei ole veel rahvusvaheline vääring, mis suudaks dollari või euro positsiooni kõigutada, on selle rahvusvaheline kasutamine Hiina reformikava oluline element. Seda tugevdab Hiina importijate ja eksportijate kasvav suutlikkus teha ja võtta vastu makseid nende oma vääringus. Samal ajal on kolmandate riikide hiljutine ühepoolne

⁹ https://ec.europa.eu/commission/publications/completing-europes-economic-and-monetary-union-factsheets_en

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/5-presidents-report_et.pdf

¹¹ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-deepening-economic-and-monetary-union_et

¹² https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-future-eu-finances_et

eksterritoriaalne tegevus, nagu sanktsioonide taaskehtestamine Iraani vastu,¹³ koos hiljutiste probleemidega rahvusvahelises normipõhises valitsemistavas ja kaubanduses Euroopa majandusliku ja rahapoliitilise suveräänsuse seisukohast häirekellaks.

2. EURO RAHVUSVAHELISE ROLLI SUURENDAMISE NIMEL

Euro rahvusvahelise tähtsuse suurendamist tuleks võtta osana Euroopa laiemast pühendumusest avatud, mitmepoolsele ja normipõhisele maailmamajandusele. See aitaks suurendada rahvusvahelise finantssüsteemi vastupanuvõimet, pakkudes turuosalistele kogu maailmas täiendavat valikuvõimalust ning muutes rahvusvahelise majanduse vähem haavatavaks šokkide suhtes, mis on seotud asjaoluga, et paljud majandussektorid sõltuvad tugevalt ühisrahast.

Samal ajal saab see tuua käegakatsutavat kasu „kodus“: see võimaldaks Euroopa Liidul tõhustada oma kodanike ja ettevõtjate kaitset, hoida oma väärtusi ning edendada oma huve globaalsete sündmuste vormimisel normipõhise mitmepoolsuse raames. Eelkõige peaks euro jätkuvalt soodustama ja laiendama Euroopa vastutustundliku kaubanduse tegevuskava, võimaldades Euroopa äriühingutel kaubelda häireteta kogu maailmas Euroopa majanduse hüvanguks, kaitstes samal ajal kodus Euroopa sotsiaalset ja õiguslikku mudelit.

Otsuse kasutada vääringut teevad lõpuks turuosalistes ning on häid põhjuseid, miks ettevõtjad võiksid soovida investeerida ja maandada riske erinevates vääringutes. Eesmärk ei ole sekkuda äriabadusse või piirata valikut, vaid pigem laiendada turuosaliste valikut, tagades, et euro oleks igas asjakohases mõttes tugev ja usaldusväärne alternatiiv.

TEKSTIKAST 1. Euro ulatuslikuma rahvusvahelise kasutamise eelised

Euro laiem üleilmne kasutamine võib olla kasulik mitmel moel:

- **Euroopa ettevõtjate väiksemad kulud ja riskid rahvusvahelisel kauplemisel.** Kauplemine välisvääringu asemel eurodes kõrvaldab vahetuskursiriski ja muud vääringuga seotud kulud, eriti Euroopa väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul;
- **täiendav valikuvõimalus kogu maailma turuosalistele;**
- **madalamad intressimäärad Euroopa kodumajapidamistele, ettevõtjatele ja liikmesriikidele.** Turvalise väärtuse hoidjana atraktiivsem euro vähendab investorite nõutavat intressimäära (ja tulumäära);
- **Euroopa ettevõtjate ja valitsuste kindlam juurdepääs rahastusele,** isegi välise rahalise ebastabiilsuse perioodidel, sest Euroopa finantsturud muutuksid sügavamaks, likviidsemaks ja integreeritumaks;

¹³ Ameerika Ühendriigid otsustasid 8. mail 2018 eemalduda ühisest laiaulatuslikust tegevuskavast ja taaskehtestada ühepoolselt kõik varem tühistatud sanktsioonid Iraani vastu, mis jõustusid kahes etapis: 7. augustil ja 5. novembril. Euroopa Liit kinnitas taas oma pühendumist tuumakokkuleppele ja on arendanud meetmeid majandussuhete säilitamiseks Iraaniga, sh aktiveerinud blokeerimiseaduse, millega püütakse pehendada USA sanktsioonide ekstraterritoriaalset mõju ELi äriühingutadele.

- **Euroopa tarbijate ja ettevõtjate suurem iseseisvus**, mis võimaldab neil saada või teha makseid rahvusvaheliste tehingute korral ja rahastada end, olles vähem ohustatud kolmandate riikide jurisdiktsioonide võetavatest õiguslikest meetmetest, nagu eksterritoriaalsed sanktsioonid;
- **rahvusvahelise finantssüsteemi ja majanduse suurem vastupanuvõime**, mis muudab nad vahetuskursišokkide suhtes vähem haavatavaks.

Kasu rahvusvahelise vääringu laiemast kasutamisest tuleb, kooskõlas keskpankade asjaomaste volitustega, koos suurema üleilmse vastutusega. Ehkki euro tugevamast rahvusvahelisest rollist tulenev kasu kaalub üles võimalikud probleemid, on vaja selle tagajärgi hoolikalt kalibreerida, näiteks seoses euroala maksebilansiga muu maailma suhtes.

Euro suurema rahvusvahelise kasutamise ja Euroopa finantsilise iseseisvuse teel on veel mitu takistust:

- **teise maailmasõja järel sai USA dollar tänu Bretton Woodsi süsteemile üleilmseks reservväeringuks**, enne seda oli peamiseks üleilmseks vääringuks naelsterling. Paralleelselt sellega on USA dollar saanud ka toorainekaubanduse standardväeringuks ja domineerivaks tuletistehingute¹⁴ vääringuks. Kui mingi vääring muutub kohustuslikuks standardiks, muudab võrguefekt selle veelgi atraktiivsemaks, kuna selle laiem kasutus võimaldab sooritada veelgi keerukamaid ja likviidsemaid finantsturutehinguid¹⁵. See takistab alternatiivsete reservväeringute tekkimist.
- **USA dollari kasutamine teatavateks tehinguteks on praegugi vähem kulukas kui euro kasutamine, seda osaliselt tänu USA dollari kohustusliku standardi rollile.** Tänu USA dollari suuremale likviidsusele muutuvad paljud tehingud rahaturul¹⁶ dollari kasutamisel vähem kulukateks kui otsesel euro kasutamisel.
- **Euro on palju noorem vääring ning tema struktuurid vajavad arendamist ja lõplikku väljakujundamist.** On vaja astuda uusi samme ühisraha toetavale majandus- ja rahaliidu ülesehitusele lõpliku kuju andmiseks.
- **Mõned kõige olulisemad globaalse finantsturu infrastruktuuridest keskenduvad esmajoonel muudele vääringutele kui euro ja/või asuvad väljaspool euroala ja liitu.** Rahvusvaheline finantssüsteem ja -turud toetuvad suurel määral üha enam ühendatud kauplemis-, kliirimis- ja maksete arveldamise platvormidele. Suur osa neist platvormidest asub ajaloolistel põhjustel või likviidsuskaalutlustel väljaspool euroala või neid käitavad väljaspool Euroopat asutatud äriühingud, seetõttu võivad need olla kolmandatest riikidest rohkem mõjutatavad.

On mitmeid poliitilisi vahendeid, mis saaksid suurendada euro atraktiivsust ja euromaksete osatähtsust strateegilistes majandussektorites ning tugevdada Euroopa majanduslikku ja finantsilist iseseisvust nii liidu sees kui väljaspool. Peamisi vahendeid on kirjeldatud allpool.

¹⁴ Finantsinstrumendid, mille väärtus sõltub muude nende aluseks olevate muutujate väärtusest.

¹⁵ Tänu suuremale turule rohkem vahendeid tehingute tegemiseks.

¹⁶ Turud, kus kaubeldakse suure likviidsuse ja väga lühikeste lõpptähtaegadega finantsinstrumentidega.

3. EUROOPA MAJANDUS- JA RAHALIIDU KUI EURO TUGEVA RAHVUSVAHELISE ROLLI ALUSE LOOMISE LÕPULEVIIMINE.

Rahvusvahelisi vääringuid peavad toetama suured, stabiilsed ja tõhusalt toimivad majandused ja finantssüsteemid, mis meelitavad ligi rahvusvahelisi kasutajaid ja investoreid. Euro rahvusvaheline roll sõltub peamiselt turujõududest, kuid Euroopa ühisraha usaldusväärsuse jaoks on äärmiselt olulised usaldusväärne riiklik eelarve- ja majanduskasvu soodustav poliitika, elujõuline finantssektor ning ELi majandus- ja eelarveraamistiku järgimine.

Euro üleilmset atraktiivsust võiks aidata suurendada veelgi stabiilsem ja vastupanuvõimelisem majandus- ja finantsraamistik. Euroopa saaks tugevdada euro rahvusvahelist rolli, muutes selle kui kaubanduses kasutatava maksevahendi ja usaldusväärse investeerimisvääringu veelgi atraktiivsemaks. **See tähendab esmajoones ja peamiselt majandus- ja rahaliidu ning pangandusliidu ja kapitaliturgude liidu loomise lõpuleviimist, et tagada jätkusuutlik majanduskasv ja pakkuda suuremat vastupanuvõimet negatiivsete šokkide suhtes.** Eelkõige tagaks täielik pangandusliit¹⁷ pankade tugevuse ja parema järelevalve, mis muudaks Euroopa pangandussektori vastupanuvõimelisemaks ja suurendaks usaldust ELi finantssektori ja ühisraha vastu. Süvendatud kapitaliturgude liit¹⁸ tagaks mitmekesisemad ja likviidsemad finantsturud ning suurendaks erasektoris riskide jagamist. See omakorda kaasaks kapitali ja suunaks selle rohkematesse äriühingutesse, k.a väikestesse ja keskmise suurusega ettevõtetesse, ja taristuprojektidesse. Sügavamad ja tihedamini lõimitud kapitaliturud annavad ettevõtetele rohkem vähem kulukaid rahastamisvõimalusi, pakuvad uusi võimalusi säästjatele ja investoritele ning muudavad finantssüsteemi vastupidavamaks, suurendades sellega euro atraktiivsust. Need võimaldaksid hoida ära euro kasutamist rahapesuks või terrorismi rahastamiseks ning selle eest tulemuslikult vastutusele võtta.

Komisjon on esitanud kaasseadusandjatele mitu olulist ettepanekut pangandusliidu ja kapitaliturgude liidu loomise lõpuleviimise kohta, mis ootavad lõplikku vastuvõtmist. Eelkõige tugevdaks ühtse kriisilahendusfondi (et suuta ohjata ka suuri pangakriise) ja Euroopa hoiuste tagamise skeemi (et pakkuda tugevamat ja ühtlasemat hoiuste kaitse taset) kaitsekord finantsstabiilsust, vähendades veelgi pankade avatust oma riigi võlakirjadega kaasnevale riskile, samal ajal, kui komisjoni esitatud panganduspakett ja viivislaenude pakett vähendaksid pangandussektori riske.

Eurodes nomineeritud kõrgema krediidireitinguga kättesaadavate varade hulga suurendamine aitab kaasa Euroopa finantssektori arengule ja suurendab ELi finantsvaldkonna regulatsiooni ja ELis asuvate maksesüsteemide üleilmset tähtsust. Üks võimalus kättesaadavate kõrge krediidireitinguga ja rahvusvahelistele investoritele suurt huvi pakkuvate eurodes nomineeritud varade koguse suurendamiseks oleks komisjoni ettepanek¹⁹ erasektori emiteeritavate riigivõlakirjadega tagatud väärtpaberite kohta. Sellised varad suurendaksid seega euro likviidsust, mis on oluline näitaja, mille poolest euro maailmaturul USA dollarist maha jääb.

¹⁷ Kolmas eduaruanne viivislaenude vähendamise ja edasise riskide vähendamise kohta pangandusliidus – COM(2018) 766 final, 28. november 2018.

¹⁸ COM(2018) 767 final, 28. november 2018.

¹⁹ COM(2018) 339 final, 24. mai 2018.

Komisjon on teinud liidu järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ettevalmistamise raames²⁰ ettepanekuid tugevdada veelgi euroala majanduse toimivust ja vastupanuvõimet asjakohaste eelarveliste toetusvahenditega, samuti ettepanekuid toetada euroga ühineda soovivaid euroalaväliseid riike. Kavandatav Euroopa investeringute stabiliseerimise vahend²¹ võimaldaks euroalal paremini reageerida suurtele asümmeetrilistele šokkidele, mis omakorda suurendaks investorite usaldust euro vastu. Samal ajal peaks **reformide tugiprogramm²²** aitama paremini rakendada struktuurireforme, mis on äärmiselt olulised ühtekuuluvuse ja konkurentsivõime suurendamiseks, tootlikkuse tõstmiseks ning majanduslike ja sotsiaalsete struktuuride vastupanuvõime arendamiseks kõigis liikmesriikides. Reformide tugiprogramm hõlmab **lähennemisrahastut**, mille eesmärk on aidata euroalasse mittekuuluvatel liikmesriikidel euroga ühineda.

Suurem rahvusvaheline roll eeldab ka institutsioonide piisavat suutlikkust ja ühtsemat esindatust, et kooskõlastada seisukohti ja rääkida ühel häälel. Tuginedes ELi aluslepingutes kindlaks määratud rollile, mida juba praegu täidavad Euroopa Keskpank, eurorühm ja komisjon, kujutavad mitu komisjoni ettepanekut endast järjekordseid samme selles suunas. Komisjon esitas 2017. aasta detsembris ettepaneku luua Euroopa Valuutafond, mis lähtuks Euroopa Liidu õigusraamistikust ja tugineks Euroopa stabiilsusmehhanismi väljakujunenud struktuurile ja valitsemistavale. Peale selle on komisjoni ettepanek²³ (parandada euroala välisesindatust rahvusvahelistes finantsorganisatsioonides) mõeldud selleks, et aidata tugevdada euroala seisukohtade mõju rahvusvahelisel areenil ja tagada tema hääle üleilmne kuuldavus. Euroopa majandus- ja rahandusministri ametikoht, mis ühendaks praegused funktsioonid ELi tasandil ja tihedasti seotud poliitikavahendid, aitaks luua uusi koosmõjusid ja parandada seega aja jooksul ELi majanduspoliitika kujundamise üldist sidusust ja tulemuslikkust, k.a suutlikkust rääkida euro küsimustes ühel häälel.

4. EDASISED ALGATUSED EURO RAHVUSVAHELISE ROLLI ARENDAMISEKS

Käesolevas teatises kirjeldatakse ka algatusi euro rahvusvahelise rolli arendamiseks kolmes erinevas mõõtmes: Euroopa finantssektoris (et tagada sügavad ja terviklikud europõhised finantsturud), rahvusvahelises finantssektoris (kus euro suurem roll oleks kasuks globaalsele finantsstabiilsusele) ning peamistes strateegilistes sektorites, kus euro rolli saaks veelgi suurendada (nt energeetika, toorainete ja lennukitööstuse sektoris).

4.1. Lisameetmed sügava Euroopa finantssektori edendamiseks

Euro atraktiivsuse suurendamine laiendab selle kasutamist, mis omakorda muudab ta veel atraktiivsemaks. See võib toimida positiivse nõiarina.

Euroala finantsilist iseseisvust toetavad täiendavad ja sihipärasemad meetmed pangandusliidus ja kapitaliturgude liidus. Euroala finantsturud ja infrastruktuurid mängivad olulist osa, pakkudes võimalusi suurendada euro rahvusvahelist rolli. Nad teevad seda, pakkudes usaldusväärseid ja stabiilseid finantsteenuseid ja tehinguvõimalusi. Eurodes nomineeritud teenuste ulatus ja autonoomia sõltub sellest, kas need on turuosaliste meelest kulutõhusad, lihtsad ja turvalised nende rahvusvahelise äri

²⁰ COM(2018) 322 final, 2. mai 2018.

²¹ COM(2018) 387 final, 31. mai 2018.

²² COM(2018) 391 final, 31. mai 2018.

²³ COM(2015) 602 final, 21. oktoober 2015.

jaoks ning nende väärtuse reservide säilitamiseks. Seega tugevdavad euro rahvusvahelist rolli meetmed, mis suurendavad stabiilsust ja likviidsust ning laiendavad eurodes nomineeritud finantsteenuste valikut. Peale selle peaks EL euro tugevnenud rolli arvestades jätkama oma regulatiivse tegevuskava elluviimist sellistes valdkondades nagu võitlus rahapesu²⁴ ja terrorismi rahastamise²⁵ vastu. Finantstehingute range järelevalve aitab kaasa globaalsele julgeolekule, finantssüsteemi terviklikkusele ja jätkusuutlikule majanduskasvule.

Järgmised sihtotstarbelised meetmed mitte üksnes ei suurendaks euro kasutamise atraktiivsust, vaid muudaks euroala ka välismõjudele vastupidavamaks.

Esiteks püüab komisjon laiendada euro kasutamist, tugevdades likviidsust ja Euroopa turu infrastruktuuride vastupanuvõimet. Euroopa turu infrastruktuuri määrusega,²⁶ mille üldeesmärk on vähendada süsteemset riski, kehtestati turuosalistele kohustus kliirida²⁷ teatavaid finantslepinguid (nt börsiväliste tuletisinstrumentide lepingud, nagu intressimäära muutuste vastu kindlustavad tuletisinstrumentid) sihtotstarbeliste turu infrastruktuuride²⁸ kaudu. Selle oluline tulemus on olnud likviidsete eurodes nomineeritud toodete kliiringuturgude loomine, millele on juurdepääs kõigil vastaspooltel. Arenenud turu kliirimisinfrastruktuurid pakuvad turuosalistele kättesaadavat ja tõhusat kindlustust tulevaste intressimäära või vahetuskursi muutuste vastu nende äritehingutes. Vaba juurdepääs europõhiste turgudele toetab seepärast euro atraktiivsust sellisteks tehinguteks. **Tingimusel, et kohaldatakse määruses ette nähtud määramismenetlust ja seal sätestatud tingimusi, võiks komisjon likviidsete ja tõhusate kesksete kliirimislahenduste edendamiseks laiendada kliirimiskohustusega hõlmatud tuletislepingute ulatust.** Peale selle võiks komisjon kaaluda kliirimisteenuste kasutamise laiendamist suuremale hulgale vastaspooltele.

Teiseks püüab komisjon veelgi suurendada euroala finantsturgude tõhusust, tagades kindla raamistiku usaldusväärsete intressimäära võrdlusaluste täieliku kogumi loomiseks²⁹. Turuosalisel kasutaval intressimäära võrdlusaluseid paljude lepingute ja finantstoodete puhul. ELi võrdlusaluste määru³⁰ nõutakse, et ELi ja euroala võrdlusalused oleksid läbipaistvamad ja usaldusväärsemad. **Selle määru täielik rakendamine peaks seega aitama suurendada eurodes nomineeritud instrumentidega kauplemise ja nende hinnataseme atraktiivsust³¹.** Komisjon soodustab edasist koordineerimist ja koostööd turusegmentide, võrdlusaluste haldurite, osalevate pankade, riiklike pädevate asutuste ja Euroopa Keskpanga vahel.

---

²⁴ COM(2018) 645 final, 12. september 2018.

²⁵ COM(2018) 640 final, 12. september 2018.

²⁶ Määrus (EL) nr 648/2012, ELT L 201, 27.7.2012, lk 1.

²⁷ Sobitatud ostu- ja müügikorraldused.

²⁸ Kliiringu kesksed vastaspoold.

²⁹ Viitemäärad on esitatud paljudes finantslepingutes, näiteks nendes, mis on indekseeritud muutuvate intressimääradega, et hinnata bilansikirjete väärtust ning määrata selliste tuletisinstrumentide hind nagu forvardlepingud, optsioonid ja vahetustehingud.

³⁰ Määrus (EL) 2016/1011, ELT L 171, 29.6.2016, lk 1.

³¹ Eelkõige käib see rahaturgude kohta (turud, kus kaubeldakse suure likviidsuse ja väga lühikeste lõpptähtaegadega finantsinstrumentidega). Turuosalisel kasutaval rahaturgu lühiajaliste, kuni üheaastase tähtajaga laenude võtmiseks ja andmiseks.

Kolmandaks toetab komisjon täielikult integreeritud välgmaksete süsteemi ELis, et vähendada riske ja haavatavust jaemaksesüsteemides ja suurendada olemasolevate makselahenduste autonoomiat. ELi kodanikud kasutavad piiriüleste kaardi- ja internetimaksete tegemisel väikese arvu üleilmsete teenusepakkujate teenuseid. Kuna isegi Euroopa-siseste maksete kliirimine toimub sageli väljaspool Euroopa Liitu, muudab väljaspool ELi tekkiv tehniline, majanduslik või õiguslik tõrge jaemaksete süsteemi põhjendamatult haavatavaks. Liiatigi tekitab olukord, kus turgu valitseb paar rahvusvahelist krediitkaardisüsteemi, küsimusi juhtimise vaatepunktist, kuna see vähendab märkimisväärselt Euroopa maksesüsteemide pakkujate mõju sündmustele jaemaksete turgu suuremal osal. Euroopa Liidu ülene välgmaksete lahendus täiendaks olemasolevaid kaardisüsteeme, vähendades välise tõrke ohtu ja muutes ELi tõhusamaks ja autonoomsemaks. Eurodes tehtavate välgmaksete kasutuselevõtmine pakub lisaks võimalusi arendada välja uus tõhus jaemaksete lahendus ka piiriüleste maksete jaoks, mis oleks kasuks Euroopa Liidu kodanikele, ettevõtjatele ja pankadele. ELi-ülised eurovälgmaksete standardid on juba sätestatud 2017. aasta novembris käivitatud SEPA (ühtne euromaksete piirkond) välgkrediidülekande skeemi raames. 2018. aasta novembris käivitas Euroopa Keskpank oma TARGET välgmaksete arvelduse (TIPS) teenuse, mis hõlbustab piiriüleste välgmaksete ELis. **Komisjon uurib võimalusi hõlbustada üksikutes liikmesriikides välja töötatud makselahenduste piiriülest kasutamist. Sellega toetatakse eurojaemaksete nõukogu tööd (Euroopa Keskpanga egiidi all) tagamaks olemasolevate välgmakselahenduste koostalitlusvõime. Komisjon teeb koostööd asjaomaste sidusrühmadega, et täita ühiselt võetud kohustust tagada klientidele välgmakseteenuste laialdane kättesaadavus, sh piiriüleste maksete jaoks. Komisjon hindab saavutatud edu oma maksekontode direktiivi läbivaatamise käigus, mis peaks toimuma 2019. aastal.**

Neljandaks uurib komisjon võimalust arendada euro rolli valuutaturgudel. Valuutaturul kauplemine toimub nn valuutapaaride (näiteks euro–dollar või euro–Jaapani jeen) kaudu. Täna sisaldavad kõik kõige likviidsemad paarid USA dollarit (sh euro–USA dollar, mis on kõige likviidsem paar). Tehingud, mis hõlmavad eurot ja muid vääringuid peale USA dollari, käivad üldjuhul USA dollari kaudu („triangulatsioon“). Selle üks põhjus on asjaolu, et USA dollarit kasutatakse laialdaselt üleilmse reservvääringuna, mida toetab väga arenenud ja likviidne riigivõlakirjade turg. Tasuks uurida praeguse olukorra põhjusi ja seda, kas saaks suurendada konkreetsete eurot ja muud vääringut peale USA dollari sisaldavate valuutapaaride likviidsust turul. Lisaks mängivad valuutaturgudel otsustavat rolli suured turutegijad³² ja euroala pangad saaksid sellises „turutegemises“ aktiivsemalt osaleda. **Komisjon algatab sihtotstarbelise konsultatsiooni finantsturgude osalistega, et selgitada välja võimalikud takistused ja stiimulid eesmärgiga suurendada euro tähtsust valuutaturul.**

4.2. Rahvusvahelise finantssektoriga seotud algatused

Järk-järgult oleks võimalik suurendada euro rahvusvahelist rolli, mida ta mängib üleilmse finantsstabiilsuse säilitamises. Keskpankade koostöö finantsstabiilsuse kaitsmisel aitab tagada, et Euroopa äriühingud saaksid kaubelda üleilmselt. Euroopa Keskpank on teinud finantskriisi kiiluvees koostööd oma partneritega, et säilitada finantsstabiilsust ja hoida ära häired maailma majanduses, näiteks luues välisvaluutaalase

³² Äriühing, kes on alati valmis ostma või müüma finantsvara avalikult noteeritud hinnaga.

kaitsemeetmena vastavalt oma volitustele turuhäirete puhuks rea valuuta vahetustehingute liine³³. Euroopa äriühinguil on olnud sellest tavast kasu üleilmsel kauplemisel.

Euroopa asutusi ja mehhanisme tuleks kutsuda eeskujuks olemise eesmärgil üles suurendama eurodes nomineeritud võla osatähtsust. Euroopa tasandi üksused on emiteerinud võlakirju juba aastaid, suures osas eurodes, aga ka välisvääringutes, eelkõige selleks, et rahastada projekte (Euroopa Investeeringupanga grupp) või anda liikmesriikidele rahalist abi (Euroopa Finantsstabiilsuse Fond, Euroopa finantsstabiilsusmehhanism). Nende ELi tasandi üksuste emissioonid on pakkunud huvi üleilmsetele investoritele, seda ka kriisi ajal, ja suurendanud eurodes nomineeritud kvaliteetse vara mahtu.

Euroopa võiks arendada oma majandusdiplomaatiat, edendades koos oma üleilmsete partneritega euro kasutamist maksetes ja reservvääringuna. Euroopa on oluline geopoliitiline tegija, kes avaldab majanduslikku mõju kogu maailmas³⁴. Euro rahvusvahelist tähtsust saaks tugevdada diplomaatiline suhtlemine rahvusvaheliste partneritega, et innustada neid kasutama eurot ja levitama Euroopa seisukohta selle kohta, kuidas globaalne finantsarhitektuur peaks arenema.

Komisjon koos liikmesriikide ja asjaomaste ELi asutustega suhtleb üleilmsete partneritega euro kasutamise suurendamise nimel. Kaaluda võiks kõrgetasemelisi kaubandusmissioone, mille raames rõhutataks äridelegatsioonidele euro tähtsust. Võttes arvesse, et hiljutised arengud tärkava turumajandusega riikides on võinud tekitada soovi mitmekesistada välisvääringus nomineeritud võlapositsiooni, võiksid mõned neist meetmetest keskenduda eurodes nomineeritud välisvõlaväärtpaberite emissioonidele.

Peale selle võeti 2017. aasta septembris vastu välisinvesteeringute kava³⁵ aitamaks suurendada investeeringuid partnerriikidesse Aafrikas ja Euroopa naabruses asuvatesse riikidesse, sh andes tehnilist abi ametiasutustele ja ettevõtjatele. Tehnilist abi võiks kasutada, et parandada arenguriikide juurdepääsu euromaksete süsteemile, näiteks selleks, et täita ELi rahapesuvastaseid õigusnorme ja edendada kaubandussidemeid.

4.3. Edasised sammud euro kasutamise suurendamiseks sellistes strateegilistes sektorites nagu energia, toorainetööstus ja transport

Hoolimata euro märkimisväärsest osatähtsusest rahvusvahelistes maksetes, saaks laiendada selle kasutamist peamistes strateegilistes sektorites. Kuigi Euroopa ettevõtjad võivad olla suurostjad ja suurtootjad, kauplevad nad peamistel strateegilistel

³³ Valuuta vahetustehingute liin on kahe keskpanga kokkulepe oma vääringuid omavahel vahetada. Vahetustehingute liinid, säilitades ebasoodsas olukorras juurdepääsu välisvääringule, muudavad kauplemise muu maailmaga turvalisemaks. 2011. aastal lõi Euroopa Keskpank koos Ühendkuningriigi, Kanada, Jaapani ja Šveitsi keskpanga ning USA Föderaalreserviga vahetustehinguliinide võrgustiku, mis võimaldas osalevatel keskpankadel saada üksteiselt vääringut. 2013. aastal sõlmis Euroopa Keskpank valuutavahetuslepingu Hiinaga.

³⁴ Näiteks on Euroopa Liit ja tema liikmesriigid jätkuvalt maailma juhtiv ametliku arenguabi pakkuja, olles andnud 2017. aastal arenguabi 75,7 miljardi euro eest. Välisinvesteeringute kava, mida EL rahastas algselt 4,1 miljardi euroga, peaks suutma kaasata 44 miljardi euro väärtuses investeeringuid. Kui komisjoni ettepanekud vastu võetakse, võiks EL anda järgmisel programmitöö perioodil kolmandatele riikidele kokku 123 miljardi euro eest rahalist abi.

³⁵ https://ec.europa.eu/commission/eu-external-investment-plan/what-eus-external-investment-plan_en

turgudel USA dollarites, sageli isegi omavahel. See tekitab ettevõtjaile valuuta- ja poliitilisi riske, näiteks dollarites nomineeritud tehinguid otseselt mõjutavate rahvusvaheliste sanktsioonide oht.

Energeetikasektoris väljendatakse ja tasutakse rohkem kui 80 % Euroopa energiainpordi hindadest USA dollarites, seda hoolimata sellest, et tärned tulevad põhiliselt Venemaalt, Lähis-Idast ja Aafrikast ning sellest, et Euroopa on maailma suurim energiainportija. ELi viimase 5 aasta keskmise energiainpordi maht oli 300 miljardit eurot aastas. Rohkem kui 93 % energeetika valdkonna müügist moodustas nafta, mille puhul on kõik lepingud praegu dollarites nomineeritud. Maagaasi puhul on umbes 70 % ELi impordist USA dollarites nomineeritud. ELi gaasibörsidel kaubeldavad gaasilepingud on nomineeritud eurodes.

Samasugune on olukord toorainete (metallid ja mineraalid) ja toidukaupade puhul. Euroopa tarbib umbes 10 % kogu maailma toorainetest ja on oluline importija. Sellegipoolest on enamik globaalsetel börsidel kaubeldavaid tooraineid nomineeritud USA dollarites. See käib ka väga standarditud toiduaineturgude kohta, nagu teravilja, õlitaimede ja suhkru turg. Euroopa on oluline pehme nisu, suhkru ja oliiviõli eksportija, kuid euro kasutamine piirdub nende puhul ELi-sisese kaubandusega.

Transpordisektoris leiti hiljutise uuringu³⁶ käigus, et lennukitööstuses esitatakse peaaegu kõik arved USA dollarites, ja seda isegi euroala piires. Enam kui pool Airbusi laekumistest on nomineeritud USA dollarites, kusjuures umbes 60 % sellest valuutapositioni riskist on „loomulikult maandatud“³⁷ USA dollarites nomineeritud kuludega. Ülejäänud kulud kantakse esmajoones eurodes.

On mitmeid tegureid, mis selgitavad euro marginaalset kasutamist olulistes sektorites, nagu ajalooline inerts, võrguefekt ja likviidsuskaalutlused. Nii näiteks on puudus eurodes nomineeritud rahvusvahelise nafta- ja toorainekaubanduse võrdlusalustest³⁸. Tooraineturul on Chicago ja New Yorgi börside varasema väljakujunemise tõttu alati domineerinud USA dollar. Lennukitööstuses mõjutavad dollarites esitatud kütusehinnad kogu väärtusahelas kasutatavat vääringut. Lisaks on lennukiturg, mis hõlmab ka kindlustust ja hooldust, globaalne turg, mis ei luba hindade piirkondlikke erinevusi.

Komisjon kavatseb esitleda lähikuudel mitut sihtotstarbelist algatust strateegilistes sektorites.

- **Täna võetakse vastu komisjoni soovitus, mille eesmärk on edendada euro laiemat kasutamist rahvusvahelistes energiakokkulepetes ja -tehingutes.** Komisjon soovitusel tuleks eurot kasutada liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel valitsustevahelistele energiakokkulepete raames sõlmitavate lepingute puhul. Ka

---

³⁶ Teadusuuringute Ühiskeskuse uuring: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC96913/lbna27754enn.pdf>.

³⁷ Loomulik riskimaandus on riski vähendamine suurtele vahetuskursikõikumistele avatud üksuste poolt, kasutades nende tavapärasest töökorda. See võib hõlmata tulu saamist muus riigis ja vääringus, kandes samal ajal kulusid selles samas vääringus.

³⁸ Naftatööstussektoris töötasid suured naftafirmad ja naftahinna teabeagentuurid USA dollari alusel 1980ndate lõpus välja esimesed füüsilise turu võrdlusalused, et lihtsustada üleilmseid tehinguid ja toornafta erinevate kvaliteediklasside võrdlusi.

Euroopa turuosalistel ja finantsteenuseid pakkuvatel ettevõtjatel soovitatakse kasutada eurot laiemalt energiaga seotud tehingutes. Peale selle **käivitab komisjon konsultatsiooni ja kutsub sidusrühmi üles avaldama oma seisukohti eurodes nomineeritud nafta-, rafineeritud naftatoodete ja gaasitehingute laiema kasutamise turupotentsiaali kohta.** Eelkõige kogutakse konsultatsiooni käigus tagasisidet selle kohta, kas oleks vaja koostada eurodes nomineeritud toornafta viitelepingud ja muuta rafineeritud naftatoodete lepinguid rangemaks. Konsultatsiooni käigus kogutakse ka sidusrühmade arvamusi eurodes nomineeritud gaasilepingute kasutuse laiendamise kohta.

- **Toorainete (metallid ja mineraalid) ja toidukaupade sektoris korraldab komisjon laialdase konsultatsiooni sidusrühmadega, et teha kindlaks, kuidas laiendada eurodes kauplemist, pidades eelkõige silmas tehinguid Euroopa börsidel ja otsetehinguid Euroopa ettevõtjate vahel.** 2020. aastaks on kavandatud Euroopa üldine toorainealane tippkohtumine, et jätkata arutelu peamiste turuosalistega. Lisaks jätkab komisjon turule suunatud ühise põllumajanduspoliitika rakendamist, mis võimaldab arendada rahvusvahelist kauplemist põllumajanduslike toorainetega. Samuti edendab komisjon europõhiste futuuriturgude ja futuurlepingute kasutamist (nt teadlikkuse tõstmise ja koolituse kaudu) ning europõhise põllumajandustoodete ja toidukaupade turu suuremat läbipaistvust³⁹.
- **Käivitatakse konsultatsioon, et uurida, milliste meetmetega oleks võimalik edendada euro kasutamist transpordisektori tootjate (õhu- ja veesõidukid ning raudteed) hulgas.** Konsultatsiooni käigus uuritakse üksikasjalikumalt põhjusi, miks paljude oluliste rahvusvaheliste tehingute puhul ei kasutata eurot, ja aidatakse selgitada välja tingimused, mis võimaldaksid edendada euro kasutust tehingutes Euroopa ettevõtjatega.

Komisjon viib need erinevad tegevused läbi paralleelselt ja esitab 2019. aasta suvel vastava aruande.

---

³⁹ Eurodes väljendatud võrdlushindu avaldatakse üha enam ELi turuvaatluskeskuste kaudu, mis loodi 2014. aastal (minevikus väljendati enamikku kauplejatele kättesaadavat teavet USA dollarites). Seda edendatakse veelgi ettepanekuga tagada turu suurem läbipaistvus, mis on kavas vastu võtta 2019. aastal.

5. KOKKUVÕTE

Tuginedes Euroopa majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimise kavale, on võimalik arendada edasi euro üleilmset rolli, et muuta see oleks proportsionaalsemaks euroala poliitilise, majandusliku ja rahandusliku kaaluga. See võimaldab Euroopa Liidul paremini kaitsta oma kodanikke ja ettevõtjaid, toetada oma väärtusi ja edendada oma huve. Peale selle vähendab see ühe domineeriva vääringuga seotud šokkide mõju rahvusvahelisele majandusele ning toetab tasakaalustatud ja normipõhist rahvusvahelist poliitilist ja majanduslikku korda.

Komisjon kutsub ELi juhte üles arutama euro rahvusvahelist rolli detsembris Euroopa Ülemkogu kohtumisel ja euroala tippkohtumisel osana Euroopa majandus- ja rahaliidu väljakujundamise teemalisest arutelust. Euro rahvusvahelise rolli tugevdamiseks on vaja tugevdada majandus- ja rahaliidu struktuure, mh võttes vastu kõik menetluses olevad ettepanekud pangandusliidu ja kapitaliturgude liidu loomise lõpuleviimise kohta.

Peale selle jätkab komisjon tööd eespool nimetatud sihtotstarbeliste algatustega ning kutsub kõiki asjaomaseid osalisi ja sidusrühmi üles selles protsessis aktiivselt osalema.